

V1998-33 22.05.98

Samarbeid mellom fem selskaper gjennom Interkraft og Interkraft Energi - Opphevelse av Konkurransetilsynets vedtak nummer 98/20

Sammendrag:

Etter en klage fra Interkraft og en redegjørelse fra Interkraft Energi har det kommet frem nye opplysninger som gjør at Konkurransetilsynet opphever et tidligere vedtak (V98-20) om å oppheve dispensasjon for samarbeid mellom eierverkene bak Interkraft AS. Det nye vedtaket innebærer at den opprinnelige dispensasjonen fortsatt gjelder.

Konkurransetilsynet viser til tidligere korrespondanse i sakens anledning senest til brev av 17. april og 4. mai 1998 fra Advokatfirma Selmer. I det førstnevnte brevet klager Interkraft AS, heretter kalt Interkraft, på Konkurransetilsynets vedtak nummer 98/20. I det andre brevet suppleres klage ved at Interkraft redegjør for det samarbeidet som har funnet sted mellom Aust-Agder Kraftverk ANS, Kristiansand energiverk AS, Skiensfjorden kommunale kraftselskap, Vest-Agder Energiverk og Vestfold Kraft DA, heretter kalt eierverkene.

Sakens bakgrunn

Sørkraft AS, heretter kalt Sørkraft, var inntil konkurranselovens ikrafttredelse godkjent som et reelt felles salgsorgan og var gjennom dette unntatt fra prislovens forbud mot prissamarbeid. Eierverkene samarbeidet om retningslinjer for prisfastsettelse for salg av elektrisk kraft gjennom Sørkraft. Samarbeidet omfattet hovedsakelig salg til store industrikunder, men Sørkraft hadde ambisjoner om å utvide sin virksomhet til også å omfatte mindre sluttbrukere av elektrisk kraft og ønsket å ha mulighet til å inngå kontrakter om leveranser også til denne typen sluttbrukere. Sørkraft og eierverkene hadde videre inngått en avtale om at Sørkraft ikke skulle konkurrere om kontrakter med sluttbrukere i eierverkernes lokale markeder. Eierverkene skulle på sin side ikke konkurrere med Sørkraft om kontrakter utenfor eierverkernes samlede lokale markeder. Det var også inngått avtaler mellom eierverkene om utveksling av vann, men disse ble opphevet.

Ved ikrafttredelse av konkurranseloven la Konkurransetilsynet til grunn at samarbeidet om retningslinjer for prisfastsettelse for salg av kraft var i strid med konkurranseloven § 3-1 første ledd. Videre la tilsynet til grunn at eierverkene gjennom Sørkraft også samarbeidet om markedsdeling i strid med konkurranseloven § 3-3 første ledd. Sørkraft søkte derfor i brev av 21. oktober 1994 om dispensasjon fra konkurranseloven §§ 3-1 første ledd og 3-3 første ledd.

Samarbeidet mellom eierverkene gjennom Sørkraft medførte en markert økning av konsentrasjonen blant de selskapene som produserte elektrisk kraft i Norge. I brev av 7. desember 1994 avslo derfor Konkurransetilsynet søknaden om dispensasjon. Sørkraft påklaget vedtaket, og etter anmodning fra Administrasjonsdepartementet ble søknaden vurdert på nytt av tilsynet. I brev av 1. april 1996 innvilget tilsynet dispensasjon til eierverkene fra konkurranseloven §§ 3-1 første ledd og 3-3 første ledd.

Vedtaket ble gitt varighet til 1. april 1999. Dispensasjonen ga eierverkene mulighet til å samarbeide om retningslinjer for prisfastsettelse for salg av elektrisk kraft gjennom Sørkraft og likeledes til å avtale markedsdeling med Sørkraft. Det ble ikke satt vilkår for dispensasjonen, men tilsynet opplyste om at utviklingen i markedet for salg av elektrisk kraft til husholdningskunder og små næringslivskunder ville følges nøye i tiden fremover.

Konkurransetilsynets vedtak nummer 98/20

Høsten 1996 og våren 1997 fikk Konkurransetilsynet flere henvendelser om at eierverkene delte markedet for leveranser av energi til husholdningskunder og små næringslivskunder. Opplysningene tilsa at eierverkene delte markedet etter sluttbrukernes nettilknytning. På bakgrunn av egne prisundersøkelser var det tilsynets oppfatning at eierverkene ikke samarbeidet om like priser på elektrisk kraft til husholdningskunder. Tilsynet ønsket derfor å få eierverkene redegjørelse for samarbeidet i dette markedssegmentet. Dette er bakgrunnen for at tilsynet i brev av 16. april 1997 ba om en skriftlig redegjørelse fra Sørkraft om hvorledes markedsdeling mellom eierverkene ble praktisert på det aktuelle tidspunktet. Tilsynet ba også om informasjon i forbindelse med opprettelsen av selskapet Sørkraft Energi. Dette brevet ble stilet til Sørkraft og sendt til selskapets adresse i Kristiansand. Sørkraft og Sørkraft Energi endret navn til henholdsvis Interkraft og Interkraft Energi i 1997.

Det foregikk ikke korrespondanse mellom Konkurransetilsynet og Interkraft før tilsynet mottok brev av 4. desember 1997 fra Interkraft Energi. Tilsynet var kjent med at avtaleverket som skulle regulere virksomheten i Interkraft Energi ikke var vedtatt 16. april 1997, og at det kunne ta tid før avtaleverket var klart. Av denne grunn fremskyndet ikke tilsynet et svar fra Interkraft.

Konkurransetilsynet ba i brevet av 16. april 1997 blant annet om å få tilsendt fullstendig avtaleverk for Interkraft Energi. Da tilsynet 4. desember 1997 mottok utkastet til en franchiseavtale mellom Interkraft Energi og deres fremtidige franchisetakere anså tilsynet dette for å være et svar på tilsynets tidligere forespørsel. At svaret kom fra Interkraft Energi og ikke fra Interkraft antok tilsynet berodde på en intern organisering i Interkraft-selskapene. Tilsynet understreker at all korrespondanse i sakens anledning har vært stilet til Interkraft. Dette gjelder uavhengig av om tilsynet har sendt korrespondansen til Interkrafts adresse i Kristiansand eller til Interkraft Energis adresse i Tønsberg. På denne bakgrunn må det være berettiget av tilsynet å legge til grunn at Interkraft Energi har opptrådt på vegne av Interkraft.

Interkraft opplyste i brev av 15. januar 1998 at samarbeidet eierverkene ble innvilget dispensasjon til 1. april 1996, ikke er blitt utøvd. Videre ble det opplyst at det ikke eksisterer gyldige avtaler mellom eierverkene om retningslinjer for prisastsettelse eller om markedsdeling med Interkraft. Dette bekreftet de opplysningene som allerede var frem-kommet i telefonsamtaler med Interkrafts (u.off.), og forøvrig i telefon-samtale med Interkrafts (u.off) 4. april 1997. Tilsynet oppfattet dette som at eierverkene ikke lenger utøvte samarbeidet det var søkt dispensasjon til, og at det var innledet et nytt samarbeid mellom eierverkene. Videre var det tilsynets oppfatning at samarbeidet mellom eierverkene om prisfastsetting og markedsdeling gjennom Interkraft hadde opphørt.

På denne bakgrunn ble Interkraft i brev av 13. februar 1998 varslet om at Konkurransetilsynet vurderte å opp-heve dispensasjonen gitt til eier-verkene. Tilsynet redegjorde her for sin forståelse av sam-arbeidet mellom eierverkene. I brev av 17. februar 1998 fra Interkraft mottok tilsynet merknader til det varslede vedtaket. Interkraft anførte her at det ikke var saklig grunn til å opp-heve dispensasjonen slik tilsynet hadde varslet. Etter Interkrafts oppfatning var forutset-ningene for sam-arbeidet, slik samarbeidet ble forelagt tilsynet i dispensasjons-søknaden av 21. oktober 1994, fortsatt til-stede. Dette ble ikke utdypet nærmere av Interkraft. Interkraft imøtegikk heller ikke tilsynets oppfatning av realiteten i sam-arbeidet mellom eierverkene som redegjort for i varslingsbrevet.

I den videre behandlingen av saken la Konkurransetilsynet fortsatt til grunn at de elementer i samarbeidet mellom eierverkene som i 1996 ble ansett for å være i strid med konkurranse-loven §§ 3-1 første ledd og 3-3 første ledd ikke har vært utøvd etter at dispensasjonen ble gitt til eierverkene. Sam-arbeidet mellom eierverkene skulle etter tilsynets oppfatning hovedsakelig være et samarbeid om interne rutiner med det formål å effektivisere selskapenes drift innen produksjon og innen selskapenes eget salg av elektrisk kraft. Videre la tilsynet vekt på endr-inger som var gjort i samarbeidets form, blant annet ved at avtalene mellom eier-verkene som det ble innvilget dispen-sasjon til ikke lenger er gyldige. Samarbeidet mellom eierverkene fremsto derfor som vesentlig endret fra 1996 til 1998. På bakgrunn av dette opprettholdt tilsynet at forutsetningene for dispensasjonen ikke lenger var tilstede og at vedtaket om dispensasjon til eierverkene burde oppheves. I tilsynets vedtak nummer 98/20 av 16. mars 1998 oppheves dispensasjonen.

Samarbeid mellom eierverkene gjennom Interkraft AS

Konkurransetilsynet har fra Interkraft mottatt klage på vedtak nummer 98/20 innen klage-fristens utløp. Det redegjøres for realiteten i samarbeidet mellom eierverkene i klagen. I henhold til klagen har eierverkene hatt samarbeid som kan være i strid med konkurranseloven §§ 3-1 første ledd og 3-3 første ledd. I hele perioden fra dispensasjon ble gitt til idag har det i henhold til klagen foregått uformell kontakt mellom representanter fra eierverkene hvor både prisfastsettelse og markedsdeling er blitt diskutert. Videre viser Interkraft til at det fremgår av punkt 3 i Interkrafts aksjonæravtale at markedsdeling mellom Interkraft og eierverkene kan finne sted.

Eierverkene representert av Interkraft er ved flere anledninger bedt om å inngi informasjon om sitt samarbeid gjennom Interkraft og Interkraft Energi. Likevel har Konkurransetilsynet mottatt nye opplysninger om de faktiske forhold etter at vedtak ble fattet i saken.

Da Konkurransetilsynet fattet vedtak om å oppheve den gjeldende dispensasjonen til Interkraft, var dette blant annet basert på at eierverkene ikke hadde utøvet det samarbeidet som lå til grunn for denne dispensasjonen. Det fremgår av Interkrafts klage at det foregår uformell kontakt mellom representanter for eierverkene hvor både prisfastsettelse og markedsdeling diskuteres. Tilsynet legger til grunn at slik kontakt mellom eierverkene er et samarbeid mellom eierverkene for salg av elektrisk kraft som er egnet til å påvirke konkur-ransen, slik at priser påvirkes og markeds-delning opprett-holdes mellom eierverkene. Et slikt samarbeid kan derfor rammes av konkurranseloven §§ 3-1 første ledd og 3-3 første ledd. I aksjonæravtalen til Interkraft fremgår det av annet avsnitt i punkt 3 at eierverkene og Interkraft

kan inngå avtale om å avvikle en aktivitet i eierverkene når den tillegges Interkraft. Tilsynet legger til grunn at annet avsnitt i punkt 3 i aksjonær-avtalen kan praktiseres slik at en bestemt salgs-aktivitet tillegges Interkraft og avvikles i eierverkene, i strid med konkurranseloven § 3-3 første ledd.

Samarbeid mellom eierverkene gjennom Interkraft Energi AS

Interkraft Energi er et heleiet datterselskap av Interkraft. Interkraft Energi er franchise-giver i en kraftkjede, og kjedens medlemmer er Vestfold Kraft Energi AS, Skiensfjorden kommunale kraftselskap Energi, Aust-Agder Kraftverk Kraftsalg, Kristiansand Energiverk Energi og Vest-Agder Energiverk. De samme selskapene eller deres morselskaper er aksjonærene i Interkraft.

En franchiseavtale mellom Interkraft Energi og de ovennevnte omsetnings-selskapene er utarbeidet. Konkurransetilsynet har mottatt et utkast til denne franchise-avtalen datert 31. oktober 1997. I avtalen gis franchisetaker rett og plikt til å benytte forretnings-kjennetegnet "Interkraft-kjeden" eller et annet kjennetegn bestemt av Interkraft Energi. Kjeden skal standardisere de produktene som tilbys av medlemmene. Produktene skal markedsføres til både husholdnings-kunder og næringskunder. Tilsynet har vurdert franchiseavtalen som nå er inngått mellom Interkraft Energi og selskapets franchisetakere. Etter at en bestemmelse ble endret har tilsynet konkludert med at avtalen slik den er forelagt tilsynet ikke inneholder bestemmelser som er i konflikt med forbudene i konkurranseloven.

Konkurransetilsynet er senere blitt kjent med at Interkraft Energi skal drive kraftsalg under samme logo som franchisetakerne. Videre har tilsynet fått kjennskap til at franchisetakerne er forpliktet til å tilby et standardprodukt med prisgaranti og at Interkraft Energi ønsker at franchise-takerne skal sette felles priser på kraft i forbindelse med markedsføringskampanjer. På forespørsel fra tilsynet redegjorde Interkraft Energi for disse forholdene i brev av 3. april 1998. Interkraft Energi søker om dispensasjon for de forholdene tilsynet eventuelt finner å være i strid med forbud i konkurranseloven.

Av § 3 i Interkrafts vedtekter fremgår det at selskapets målsetting er å være et koordinerende ledd i samarbeidet mellom eierverkene og andre selskaper i Interkraftgruppen, med sikte på effektivisering og styrking av konkurranseevnen innen områdene produksjon, omsetning, overføring og distribusjon av kraft. Da dispensasjonen ble tildelt eierverkene 1. april 1996 la Konkurransetilsynet til grunn at Interkraft var et samarbeid mellom flere ervervsdrivende. Tilsynet opprettholder fortsatt dette standpunktet. Siden Interkraft Energi er et heleiet datter-selskap av Interkraft, kan heller ikke Interkraft Energi etter tilsynets vurdering anses for å være selvstendig aktør. Virksomheten i Interkraft Energi må derfor også anses som et samarbeid mellom Interkrafts eierverk. Virksomheten innbefatter fastsetting av priser for salg av elektrisk kraft til sluttbrukere, og således vil denne være i strid med konkurranseloven § 3-1 første ledd.

Franchisetakerne i Interkraft-kjeden er forpliktet til å tilby et standardprodukt som Interkraft Energi kaller "Garantikraft". Leverandøren av dette produktet må garantere overfor sine kunder at den flytende prisen på "Garantikraft" til enhver tid er lavere enn gjennomsnittet av konkurranternes priser for tilsvarende produkter. I henhold til Interkraft Energis redegjørelse kan denne garantien oppfylles på to alternative måter. Enten må prisen på "Garantikraft" være lavere enn gjennomsnittet av prisene på Konkurransetilsynets prisoversikt "Tilbud på variabel kraftpris til eksterne kunder". Alternativt må

kostnad ved kjøp av "Garantikraft" akkumulert for de 12 siste månedene være lavere enn gjennomsnittet av tilsvarende kostnader fra leverandørens 10 viktigste konkurrenter. Disse konkurrentene er spesifisert i egen liste som distribueres til de kundene som abonnerer på "Garantikraft". Den enkelte leverandøren bestemmer selv hvordan forpliktelsen om å tilby "Garantikraft" skal oppfylles og fastsetter selv prisen på produktet.

Konkurransetilsynet mener at en forpliktelse om å tilby et produkt med prisgaranti er å betrakte som et samarbeid mellom eierverkene som kan påvirke prisnivået på elektrisk kraft fra kjedemedlemmene. Tilsynet legger derfor til grunn at en avtale mellom de enkelte kjedemedlemmene og Interkraft om å tilby et standardprodukt med prisgaranti som "Garantikraft" også vil rammes av konkurranseloven § 3-1 første ledd.

I brevet fra Interkraft Energi fremsettes det også et ønske om å operere med felles priser i markedsføringskampanjer rettet mot sluttbrukere. Etter det Konkurransetilsynet forstår gjelder dette tilbud til sluttbrukere om inngåelse av fastprisavtaler for en begrenset tidsperiode. Et slikt samarbeid vil rammes av konkurranseloven § 3-1 første ledd.

På bakgrunn av dette legger Konkurransetilsynet til grunn at disse tre forholdene er i strid med konkurranseloven § 3-1 første ledd.

Konkurransetilsynets konklusjon og vedtak

I Interkrafts klage og i redegjørelsen fra Interkraft Energi av 3. april 1998 har det fremkommet nye opplysninger vedrørende samarbeidet mellom eierverkene. De nye opplysningene innebærer etter tilsynets oppfatning at samarbeidet eierverkene driver i hovedtrekk tilsvarende det samarbeidet partene ble gitt dispensasjon for. Tilsynet mener at det er uten betydning for realiteten i samarbeidet at salgsvirksomheten er flyttet fra Interkraft til Interkraft Energi, siden begge disse selskapene er et samarbeid mellom eierverkene. Eierverkene har også utvidet sitt samarbeid innen salg av elektrisk kraft til mindre sluttkunder i tråd med søknaden om dispensasjon av 21. oktober 1994. Dette medfører at grunnlaget for tilsynets opphevelse av dispensasjonen er endret. På denne bakgrunn og med hjemmel i forvaltningsloven § 33 annet ledd har tilsynet truffet følgende vedtak:

***Konkurransetilsynets vedtak 98/20 av 16. mars 1998 oppheves.
Vedtaket trer i kraft straks.***

Vedtaket kan påklages innen tre uker. En eventuell klage stiles til Arbeids- og administrasjonsdepartementet, men sendes til Konkurransetilsynet. For mer informasjon vises det til vedlagte skjema "Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak".

Vedtaket innebærer at Konkurransetilsynets dispensasjonsvedtak av 1. april 1996 gjelder. Dispensasjonen er gyldig til 1. april 1999. Det er tilsynets oppfatning at samarbeidet mellom eierverkene som her er ansett i strid med konkurranselovens forbudsbestemmelser vil være omfattet av

dispensa-sjonen av 1. april 1996. Tilsynet har derfor ikke behandlet søknaden om dispensasjon fra Interkraft Energi. Dersom eierverkene trenger dispensasjon fra konkurranseloven utover 1. april 1999 må det søkes om ny dispensasjon i god tid før den gjeldende dispensasjonen løper ut.

[til toppen](#)